

Obsah

Úvod.....	6
1 Hudební nástrojařství v regionu.....	8
1. 1 Luby.....	8
1. 1. 1 Historie města.....	8
1. 1. 2 Počátky houslařství.....	9
1. 2 Kraslice.....	10
2 Rozvoj řemesla v Lubech a okolí.....	13
2. 1 Domácí dílny a manufaktury.....	13
2. 2 Tovární strojová výroba.....	15
2. 2. 1. STRUNAL.....	15
3 Houslařská škola v Lubech.....	17
3. 1 Hudební škola.....	17
3. 2 Zavedení praktické výuky.....	18
3. 3 Spolupráce s Cremonou Luby.....	21
3. 4 Restrukturalizace a optimalizace.....	23
Závěr	25
Resumé	26
Summary	26
Použitá literatura	28
Seznam příloh.....	30
Přílohy	

Úvod

Houslařská škola, založená roku 1873 v Lubech u Chebu, kde sídlila více než 130 let, byla v roce 2006 v rámci optimalizace sítě středních škol v Karlovarském kraji spolu se Středním odborným učilištěm řemesel v Chebu, Střední odbornou školou v Chebu, Integrovanou střední školou zemědělsko-manažerskou a Odborným učilištěm a Učilištěm v Chebu sloučena v Integrovanou střední školu Cheb a přesunuta z Lubů do Chebu. Název předkládané práce jasně vymezuje její téma, a to poměrně úzce. Je však třeba chápat ho v širších souvislostech; zdánlivé vybočení textu z předem vytyčené linie proto chápeme jako snahu o vykreslení podmínek a širšího kontextu, ve kterých lubské učiliště vzniklo. K vytvoření uceleného obrazu situace, která založení školy předchází, jsem považovala za nutné zohlednit také paralelní vývoj hudebního nástrojařství a školství v dalším významném centru dané oblasti. Nejde o detailní popis historie města od počátku po současnost, tento řekněme vedlejší, ale nanejvýš relevantní oddíl má pomoci k vytvoření smysluplného celku. Kapitoly jsou řazeny logicky - tak, aby vygradovaly v ústřední téma, jako přirozený důsledek dříve naznačených okolností.

V úvodu je nastíněna historie města Luby a počátky zdejší houslařské tradice. Další oddíl sleduje obdobně utvářející se historii jiného města v regionu, a sice Kralic. Následující kapitola popisuje rozvoj řemesla v Lubech a proměny způsobu výroby hudebních nástrojů, samostatná část je zde věnována továrně na strunné hudební nástroje – dnešnímu Strunalu. Při zpracovávání hlavního námětu jsem zvolila, stejně jako ve většině ostatních kapitol, chronologický postup, jenž se zdá být nejvhodnějším pro svou přehlednost a také proto, že umožňuje zachytit jistý vývoj. Vnitřní členění na různě dlouhé časové úseky potom sleduje určité charakteristické projevy té které éry, jež jsou naznačeny v titulu každé podkapitoly.

Při psaní předkládané práce jsem byla povětšinou odkázána na časopisecké a novinové články, sice tematicky uspořádané, avšak uveřejňované velmi nepravidelně a spíše sporadicky. Badatelů zabývajících se problematikou hudebního nástrojařství není mnoho; v podstatě existují pouze dvě ucelené studie, jež postihují podstatnou část doby trvání školy. Jsou to práce Jaroslava Fialy [6] a Jaromíra Boháče [1], z nichž druhá existuje zatím pouze v rukopise. K novodobé historii pak neexistují prakticky žádné materiály. Ze starších pramenů lze čerpat jen velmi omezeně, neboť

velká část dokumentů, vztahujících se k historii města a počátkům houslařství, shořela při velkém požáru Lubů v listopadu 1739. Z těch relevantních písemných materiálů, které jsou uloženy v Okresním archivu v Chebu, je většina dosud nezpracovaná, tudíž nedostupná.

1 Hudební nástrojařství v regionu

1. 1 Luby

1. 1. 1 Z historie města

Za první významný mezník v dějinách obce Luby (do roku 1945 zvané Schönbach), ležící na úpatí Krušných Hor v těsné blízkosti hranice s dnešním Saskem, lze označit rok 1149, kdy ji německý panovník Konrád III. postoupil českému knížeti Vladislavu II., který ho záhy (roku 1165) daroval bavorskému cisterciáckému klášteru ve Waldsassen. Mniši zde brzy zřídili faru a obec dobře prospívala, až ji v roce 1319 povýšil král Ludvík na město, a to se stejnými právy a svobodami jako měl Cheb. Již roku 1348 však město a přilehlé území opět mění majitele, jeho dočasným správcem se stává rytíř ze Sparnecku, jenž již po šesti letech město i se vším zbožím prodává císaři Karlu IV. a Koruně české. V 15. století získali Lubsko Šlikové a vlastnili jej až do roku 1547, kdy tvrz i město byly Jeronýmu Šlikovi císařskou konfiskací odebrány. Postupně patřilo Lubsko pod různé feudální pány a později sdílelo svůj osud společně s Chebskem. 16. století přináší do života dosud nevýznamného podkrušnohorského městečka výraznou změnu. Tou je těžební průmysl, který se zde začal rozvíjet ve 20. letech. Kolem roku 1520 jsou v provozu rtuťové doly v Horních Lubech, o čtyřicet let později zde funguje už šest těžebních jam, zaměstnávajících více než 200 horníků. V této době se Luby otevírají díky obchodním kontaktům s Norimberkem a celým Bavorskem a nabývají na významu, přestože převážná část zisku z těžby připadá norimberským obchodníkům. Lze také připustit, že nyní spolu s dělníky do postupně vzkvétajícího města přicházejí například i hudebníci a snad také první houslaři.

1. 1. 2 Počátky houslařství

Kdy se řemeslo v Lubech poprvé objevilo, nelze přesně doložit. Historikové se přiklánějí k počátku 17. století, na nějž usuzují z dochovaného Markneukirchenského houslařského cechovního řádu, vytvořeného pravděpodobně podle vzoru staršího dokumentu lubského¹. Následující text, volně převzatý ze zmíněného cechovního řádu, přikládám pro nabytí představy o statutu cechu a váženosti houslařského řemesla.

„Kdo se chtěl vyučit houslařskému umění, musel vstoupit na čtrnáct dní k mistrovi na zkušebnou. Po předložení důkazu o čestném a manželském původu a zaplacení 3 zlatých mohl nastoupit do učení. Čtyřletou učební dobu, za kterou musel zaplatit 17 zlatých, musel „plně a čestně“ využít a po jejím skončení pohostit všechny členy cechu pečením a dvěma vědry piva. Po vyučení následoval povinný dvouletý vandr. Kdo se vrátil dřív, musel začít znova. Po návratu z vandru pracoval budoucí mistr houslař rok jako tovaryš a pak teprve mu bylo povoleno zhotovení mistrovského díla, které musel ukončit do tří týdnů. Během této lhůty byl povinen podle článku 9 cechovního řádu zhotovit: 1. diskantové housle z pěkného dřeva a čistě zasazeným krkem, ohraňným hmatníkem a s trojímí, čistě vsazenými výložkami v horní a dolní desce, 2. citeru (později kytaru) z pěkného dřeva s čistým registrem, 3. violu da gamba s šesti strunami bez závad. Všechny tři kusy musely být provedeny v žluté barvě bez skvrn.“ [1, 5]

Nejstarším doloženým lubským houslařem je Elias Placht², jehož autorství je prokázáno u několika nástrojů až z přelomu 17. a 18. století. Houslařství zpočátku znamenalo pouze dobrý doplňkový zdroj příjmů obyvatelstva, až postupem času

---

¹ Vztahy mezi Luby a blízkým Markneukirchenem mohl zprostředkovávat nejstarší doložený houslař lubska, který po roce 1670 odešel právě do saského Markneukirchenu.

² Víme však o viole Johanna Adama Pöpela, nacházející se v expozici Germánského muzea v Norimberku, jež je datována rokem 1664, s místem zhotovení Bruck (dnešní vesnička Mostek, ležící blízko Nové Vsi a Milhostova, která již od 13. století spadala pod lubskou farnost a až do 16. století patřila, jako součást panství Walhof, majitelům panství lubského. Tento nástroj je tedy dokladem ještě staršího projevu houslařství v lubské oblasti.

zapustilo v této oblasti hlubší kořeny. Od domácí malovýroby, přes manufakturu, později tovární výrobu, se pak stalo hlavním zdrojem obživy zdejších lidí a ve 2. polovině 19. století se celý region zařadil mezi okresy s významným podílem obyvatelstva zaměstnaného v průmyslu.³ Ve 20. letech 20. století v tomto odvětví pracovalo již více než 4500 osob. Svou poměrně velkou a kvalitní produkcí si tedy Luby jistě právem vysloužily pojmenování Österreichs Cremona⁴ (Rakouská Cremona).

1. 2 Kraslice

Obec Greslas vznikla v polovině 14. století sloučením několika osad v podhradí Neuen Hausu, vystavěného v pol. 13. století na místě bývalé tvrzi na vrchu Hausberg, nad údolím řeky Svatavy. Název je zřejmě zkomoleninou nářečního označení kopce porostlého jehličnatým lesem. Roku 1272 dává král Přemysl Otakar II. Kraslicko jako léno Jindřichu staršímu z Plavna. Už v té době se v kopcích kolem obce začaly kutat rudy stříbra, olova a cínu, což rozvoji kraje jen prospívalo. Roku 1356 předává zeť Jindřicha z Plavna, rytíř Rüdiger von Sparneck, Kraslicko i s hradem a podhradím králi Karlu IV., který mu je vzápětí dává jako léno. Po smrti rytíře však král celé léno odkupuje ve prospěch Českého království. Vláda Karla IV. znamenala rozmach také pro Kraslice. Státem podporovaný obchod a důlní průmysl začal městečku přinášet zisky i nové obyvatele. Kromě horníků tu žili také četní dřevorubci, lovci zvěře a uhlíři. Otevření nových dolů a další příliv horníků vedl k tomu, že Karel IV. 15. srpna 1370 povýšil Kraslice na královské město. Roku 1401 zastavil král Václav IV. hrad Greslein nad Kraslicemi jako léno bratrům Jindřichovi a Konrádovi z Reitenbachu. Ti však nepatřili k ctnostným rytířům a blízkosti obchodní stezky využili po svém – začali se věnovat loupežným nájezdům. Krasličtí loupeživí rytíři si záhy vybudovali takovou pověst, že v roce 1412 svolal loketský purkrabí vojsko, vytáhl na Greslein, vypálil jej a Kraslice vyplenil. Osídlování kdysi bohatého kraje mohlo začít znovu. O 115 let později získává Kraslicko Jeroným Šlik

---

³ Z údajů ve zprávě Obchodní a živnostenské komory v Chebu, se v roce 1890 vyrobilo a vyvezlo 91400 houslí a viol, 1930 violoncell, 1200 kontrabasů a 1920 kytar, citer a mandolín.

⁴ Tak byla nazvána ve stejnojmenné publikaci z roku 1897, věnované historii řemesla v této oblasti, jejíž centrem se stalo houslařské město Luby.

a Kraslice jsou povýšeny na svobodné horní město. Roku 1541 mu je udělen nový městský znak – stříbrné písmeno G v modrém poli. Rozmach hornictví a rozkvět řemesel byl přerušen událostmi po Bílé hoře. Ze značné části protestantské obyvatelstvo prchá před násilnou rekatolizací na druhou stranu hranice a v obci Klingenthal zakládá „nové Kraslice“. Od roku 1666 až do přelomového roku 1848 pak českým Kraslicím vládnou Nosticové. Od 17. století rudné dolování v okolí Kraslic upadá. Obyvatelé kraje si musejí hledat nové způsoby obživy, a tak začíná rozmach původně lidových řemesel – krajkářství, textilní průmysl, výroba hraček a především výroba hudebních nástrojů. Význam Kraslicka opět roste a to se odráží například na vybudování železnice ze Sokolova (tehdy Falknova) do Klingenthalu v roce 1886.

Roku 1771 zde vznikl houslařský cech. První továrna na výrobu hudebních nástrojů byla v Kraslicích otevřena kolem roku 1840 a jejím zakladatelem a majitelem se stal Vinzenz Kohlert. Další, provozovaná firmou Bohland a Fuchs, následovala brzy po ní a postupně se rozrostla v největší v kraji. Kromě toho je zajímavá také tím, že jako vůbec první zavedla při výrobě parní pohon. Svůj technický náskok před ostatními si udržela poměrně dlouho, jako jediná ve své době totiž také začala vyrábět nástroje nejen rakouského, ale i francouzského systému. I díky tomu, že vyráběla nástroje obou typů a v širokém sortimentu, získala vlastní obchodní styky, zatímco ostatní továrny, včetně jediné lubské firmy Franze Hayera, zůstaly i nadále závislé na překupnících.⁵ Ve 2. polovině 19. století se hudebně nástrojařský průmysl dále rozrůstá a právě v Kraslicích je tento trend dobře patrný. K největším nově založeným patří např. výroby Julia Stowassera, J. B. Gessnera (1871), A. K. Hüttla (1877), K. X. Hüllera (1882). Všechny jmenované závody, stejně jako ty lubské, mají ale pořád spíše charakter manufaktur. V této době se už také objevují snahy o organizační sjednocování výrobců. Zaniklé řemeslnické cechy zanedlouho nahradí nové společnosti producentů. Vedle společenstva, které v Kraslicích působí od roku 1820, povstává v roce 1883 v Kraslicích a Lubech nové Společenstvo výrobců hudebních nástrojů, jehož hlavním smyslem má být sjednocování továrníků a drobných výrobců. Jeho význam dále spočívá v řízení

---

⁵ Ti běžně dodávali v Čechách vyrobené součástky i celé nástroje do blízkého Markneukirchenu, odkud byly prodávány jako výrobky saské.

cenové politiky, v dohledu nad korektností konkurenčních vztahů a zajišťování kvalitních a levných surovin pro své členy. Kolem roku 1900 toto společenstvo čítá na 280 členů. Vedle hudebních nástrojů se zde ovšem stále více prosazují také továrny na hudební hračky⁶ a roku 1884 tu vzniká ještě výrobná tahacích harmonik⁷. Patrně to byl silící konkurenční boj a rozmach hromadného způsobu výroby hudebních nástrojů, nyní soustředěného do dvou zón s centrem v Kraslicích a Lubech, co vyvolalo potřebu odborně dobře připraveného nástrojařského dorostu, a co vedlo až k založení hudebně nástrojařských škol. Roku 1865 byla otevřena škola v Kraslicích a o osm let později (v roce 1873) také v Lubech. Kraslická škola vychovávala ve dvou oborech budoucí výrobce dechových nástrojů plechových i žesťových. Důkazem toho, že zřízení obou učilišť bylo pocit'ováno jako pozitivní a potřebné, je jejich zestátnění již v roce 1882, které znamenalo pro obě ředitelství především velkou ekonomickou úlevu.

---

⁶ Například továrna R. A. Angera.

⁷ Jejím zakladatelem byl J. Köhlert und Company.

2 Rozvoj řemesla v Lubech a okolí

2. 1 Domácí dílny a manufaktury

Prvním známým a také doložitelným houslařem v Lubech (Schönbachu) je Elias Placht, který do Čech přišel pravděpodobně ze sousedního Saska, a jemuž lze prokazatelně přisoudit nástroje zhotovené mezi léty 1690-1721. O tom, s jakým ohlasem se zde řemeslo setkalo a jak rychle se šířilo, svědčí fakt, že již z let 1739-1770 jsou známa jména 40 mistrů houslařů. V této době město vzkvétá, a to i díky domácí nástrojařské výrobě, která poskytuje obživu nezanedbatelné části jeho obyvatel. V domácích dílnách, kde často pracovala celá rodina včetně žen a dětí, se však většinou nestavěly celé nástroje, nýbrž pouze jednotlivé díly, ze kterých se v jiných, větších provozovnách nástroje sestavovaly. Kdo a jakou část nástroje bude vyrábět, určovalo jednak zaměření konkrétní dílny, jednak také zručnost a vyspělost pracovníků. Tato praxe byla běžná při rodovém učení, ale přetrvávala i po založení odborné houslařské školy (roku 1873). Vedle nástrojů z těchto manufaktur, vznikaly pochopitelně stále také nejcennější nástroje mistrovské, realizované jednotlivci a výhradně rukodělně. Výroba hudebních nástrojů šla spíše ke specializaci; zejména v nově se prosazující „tovární“ výrobě, charakteristické snahou o zvýšení produktivity práce, existovalo až 11 různých specialistů.⁸ Na začátku 20. století, ještě před 1. Světovou válkou, v takovýchto provozovnách pracovalo více než 1500 lidí⁹. Přičteme-li k nim ovšem i výrobce z okolí, dostaneme se až k číslu 3000. První poválečná léta jsou pro krušnohorské nástrojaře velmi tíživá; kvůli uzavření hranic trpí nedostatkem surovin i ztrátou možnosti hotové nástroje vyvážet – export v této době klesá asi na jedna pětina předválečného stavu. Ke zlepšení dochází teprve ve 2. polovině 20. let, kdy v Lubech, podobně jako v Kraslicích, nadále pokračuje sdružování výrobců do společenstev. Lubské Společenstvo výrobců hudebních nástrojů mělo kolem roku 1929 asi 290 členů (v Kraslicích jich tehdy bylo přes 400).

---

⁸ 1. přiřezávač dřeva, 2. přiřezávač vík, 3. přiřezávač lubů, 4. výrobce žeber, 5. řezbář vík, 6. řezbář krků, 7. výrobce korpusů, 8. soustružník kolíčků, 9. řezbář kobylek, 10. sestavovatel houslí, 11. zpracovatel povrchové úpravy.

⁹ Všichni výrobci i obchodníci jsou německé národnosti.

Krise na počátku 30. let, kdy lubský nástrojařský průmysl registroval kolem 1200 nezaměstnaných, opět vzrůstající tendenci pouze přibrzdí, aby byla zanedlouho zcela ochromena 2. Světovou válkou. Tentokrát chybí nejen odbytiště, ale i pracovní síly; výroba ochabuje.

Poválečná atmosféra v nástrojařství odpovídá celkové situaci země a zlepšuje se jen velmi zvolna. V červnu roku 1945 v Lubech vzniká správní komise, místní národní výbor je ustaven až v květnu roku následujícího. Jako jednu z priorit si stanovuje právě znovuvzkříšení dřívějšího stavu výroby hudebních nástrojů, zdroje obživy velké většiny zdejšího obyvatelstva. Před 2. Světovou válkou bylo v Lubech a okolí zaregistrováno na 240 producentů hudebních nástrojů nebo jejich součástek, plus několik dalších subjektů, zabývajících se obchodní činností¹⁰. Dosazování národních správců do větších, dříve německých výrobních podniků, které mělo situaci řešit, započalo již v červnu 1945. Ve všech provozovnách přitom i nadále pracovali bývalí majitelé. Náplň práce národního správce (většinou obchodníka s hudebními nástroji nebo houslaře) zpočátku spočívala v kontrole výroby. Takový postup však nebyl příliš efektivní, mnozí z nich zůstávali v dosavadním místě svého trvalého bydliště a do Lubů dojížděli jen zřídka. Zvrácením nastalého stavu pověřil Zemský národní výbor Jednotu českých houslařů, jejíž představitelé podali návrh na vytvoření družstva výrobců hudebních nástrojů. Na základě tohoto návrhu byla v březnu 1946 jmenována pětičlenná kolektivní národní správa¹¹ (ještě v témže roce však Zemský národní výbor 2 z pěti členů odvolal), řídící veškerou výrobu hudebních nástrojů a později také obchody a obchodní firmy s hudebními nástroji v Lubech a okolí. A tak vznikl podnik se staronovým názvem Cremona. Ani tím se ale problém organizace podkrušnohorského hudebního nástrojařství nevyřešil. Složitá jednání vyústila na konci roku 1946 v převzetí kolektivní národní správy, která se týkala 33 určených podniků Československými závody dřevozpracujícími.

---

¹⁰ Přímou v Lubech působili 202 výrobci a 4 obchodníci, v nedaleké Plesné 9 výrobců a 2 obchodníci, v Opatově 18 výrobců a ve Vackově 12. Zbývající, již pouze domácí dílny byly roztroušeny po celé oblasti.

¹¹ Předseda Josef Malý, obchodní ředitel Bedřich Hausdorf a členové Josef Zabloudil, K. J. Dvořák a Bohumil Pechar.

2. 2 Tovární strojová výroba

2. 2. 1 STRUNAL

Během 2. světové války, jak již řečeno, výroba hudebních nástrojů v německém příhraničí stagnuje. Ve vnitrozemí sice přežívá, ovšem v neorganizované podobě. Hrozící zánik výroby v roce 1946 vede k rozhodnutí o kolektivní národní správě, která znamená sloučení veškerých provozů v Lubech a okolí, v té době jich bylo kolem třiceti, a o rok později k jejich převedení pod Československé závody dřevozpracující. V roce následujícím vzniká nový národní podnik České hudební nástroje, se sídlem v Kraslicích, jenž sdružuje n. p. Cremona Luby, Amati Kraslice a Harmonika Hořovice. Ovšem již v roce 1950 dochází k další reorganizaci hudebního průmyslu a ke zrodu samostatného n. p. Cremona, pojmenovaného po italském městě, jež se proslavilo právě výrobou smyčcových hudebních nástrojů, zejména zásluhou Antonia Stradivariho. Tento okamžik znamená nový začátek a zároveň je vyústěním téměř tři sta let trvající houslařské tradice v Lubech. Hned od počátku však musí čelit několika problémům. Potýká se se zastaralým výrobním řízením a především nedostatkem schopných mladých odborníků. Výroba je nyní sice koordinována, ale probíhá stále na několika místech – postupně je soustředěna asi do 20 středisek – nelze tedy zatím hovořit o výrobě tovární. Nástroje se zhotovují stále ručně, dochází pouze k částečné mechanizaci. Teprve v roce 1968 se převážná část výrobců přesunula z dílen, rozestých po celém městě, do nově postaveného komplexu budov. Mimo tento areál zůstává pouze výrobná pouzder, pila, sklad hotových výrobků a Odborná houslařská škola. Do té doby se jednotlivé provozy podniku potýkají s vesměs nevyhovujícími prostory¹². Nyní celý areál čítá několik hal, jež jsou rozděleny na jednotlivá střediska podle výrobního sortimentu (housle, violoncella, kontrabasy, kytary, smyčce) s centrální přířezovnou, sloužící všem provozům. Fyzicky náročnější operace jsou nyní již plně mechanizovány, podstatná část výrobního procesu, jako například sesazování dílů, či konečná povrchová úprava

---

¹² Již centralizovaná výroba houslí se po požáru v listopadu 1961, při kterém shořela dílna i s přilehlými sklady materiálů, opět rozdělila, přičemž jedna část přesídlila do obytné budovy, další byla umístěna do podkroví uhelných skladů a třetí našla místo v podnikových kancelářích. Dva roky potrvá, než postaví provizorní dřevěná hala, v níž se veškerá produkce houslí zase sjednotí.

nástrojů, je ovšem stále závislá na zručnosti zaměstnanců. Mistrovské nástroje, stavěné pouze z kvalitního dobře vyzrálého dřeva, musí být ale od přířezu až po natažení strun opracovávány výhradně ručně a jejich výrobu zajišťují zkušení a uznávaní mistři houslaři. K nejstarším patřili Jiří Mrkvička, Bohumil Pechar, Josef Pötzl, Ivan Rohožka a Josef Vávra, další generaci pak zastupují Emil Lupač, Miroslav Pikart, Libor Štefl a Karel Zadražil. Tito houslaři kromě práce ve svých ateliérech také působí jako mistři odborného výcviku na houslařské škole.

Existence státního podniku Cremona je vymezena léty 1950 a 1991, kdy byl podnik jako jeden z prvních privatizován a přejmenován na Strunal, s. r. o. Je třeba říci, že během této doby dosáhl stabilního postavení na evropském i světovém trhu – své nástroje vyvážel například do Anglie a USA. Ing. Vlastimil Jirásek, Oldřich Holý, ing. Josef Střelka, vlastníci nové společnosti, jejíž název znamená zkratku slov Strunné Nástroje Luby, plně navazují na výrobní tradici bývalého státního podniku a zachovávají produkci sortimentu v plném rozsahu. V letech 1990-1998 jsou veškeré síly a prostředky zaměřeny na modernizaci závodu, bez které by podnik jen těžko obstál v konkurenčně náročném prostředí. Dochází také k dalším inovacím, jedním z kroků je vývoj nové řady klasických kytar. U všech nástrojů se začíná klást větší důraz na přesnost finálního provedení a povrchovou úpravu. Vynaložené úsilí brzy přináší úspěchy. Prvním je zařazení Strunalu mezi 100 obdivovaných firem ČR v letech 1998 a 1999. Ve stejném roce slaví společnost ještě další triumf v podobě otevření pobočky STRUNAL AMERICA Inc. v USA. O dva roky později přichází na trh s novou řadou akustických kytar. Zatím posledním počinem zůstává zřízení vlastního obchodního zastoupení v Rusku v roce 2005. Společnost Strunal si dnes i přes nemalé problémy s odbytem, způsobené především objemnou a levnou produkcí z Asie, udržuje stabilní postavení na světovém trhu s hudebními nástroji. Důvodem je tradičně dobrý standard kvality i široký sortiment, zahrnující všechny smyčcové strunné nástroje se smyčci, z drnkacích akustické kytary, mandolíny a banja, dále pouzdra a veškeré běžné příslušenství (od strun, přes kobylky, hmatníky, doladňovací kolíčky, podbradky, až po kalafuny).

3 Houslařská škola v Lubech

3. 1 Hudební škola

Situaci, za níž byla v roce 1873 odborná hudební škola (K. K. Fachschule für Musikinstrumenten-Erzeuger in Schönbach), po vzoru podobné školy v Kraslicích založena, jsme naznačili výše. Z některých dochovaných dokumentů¹³ lze soudit, že zdejší kraj již dlouho postrádal dostatek kvalitních, teoreticky i prakticky zaměřených vzdělávacích ústavů a také si uvědomoval, že právě absence takových zařízení stojí v cestě mohutnějšímu rozvoji a ještě většímu ekonomickému úspěchu města i celé oblasti. Na počátku 70. let došlo k podání konkrétního návrhu na zřízení hudební školy v Lubech, a to na popud zdejších nástrojařů, podporovaných též rytířem Richardem Dotzauerem, zakladatelem nedávno otevřeného, obdobně orientovaného ústavu v Kraslicích. V listopadu roku 1972 konečně ministerstvo obchodu schválilo otevření školy, jejíž provoz však podmínilo finanční spoluúčastí obce (učební prostory, otop, a podobně). Slavnostní otevření školy se konalo krátce nato, 13. července 1873. Prvním ředitelem byl zvolen Josef Wilfert, vykonávající tuto funkci až do roku 1905, kdy ho nahradil Wenzl Schmidt. Vyučování probíhalo nejdříve v soukromých domech, v letech 1882-1911 pak v budově nové radnice. Výuka na škole byla tříletá, s cílem dobře připravit potenciální budoucí výrobce hudebních nástrojů k výkonu jejich povolání, vzděláním v oboru hudební teorie i praxe. Ke studiu byli přijímáni chlapci, výjimečně také děvčata, starší deseti let. Jednotlivé ročníky se vnitřně dále dělily podle talentu žáků, jejich stáří a nástrojů, na které hráli. Ti zvláště snaživí a nadaní mohli po uplynutí standardní tříleté doby studia dále pokračovat jako externisté, tak zvaní hospitanti. Učební plán zprvu připomínal spíše osnovy dnešní základní umělecké školy či konzervatoře – obsahoval totiž hudební nauku, zpěv a hru na nástroj, přičemž dvě hodiny teorie a zpěvu týdně musel absolvovat povinně každý. Otevření školy vzbudilo mezi zájemci o studium hudby a budoucími nástrojaři možná až nečekaně velký ohlas; v prvních letech mohlo učiliště uspokojit pouze polovinu z nich. Ne příliš vysoký počet přijímaných žáků, zapříčiněný ovšem také nedostatkem učitelů (celých šest let byl jediným vyučujícím

---

¹³ Později sepsaný pamětní list *Gedenkbuch der Stadt Schönbach* (1900).

sám ředitel školy), odrážel snahu o zajištění jisté úrovně kvality výuky. Během tří let bylo dvacet žáků propuštěno, převážně kvůli nedostatku talentu, a zbylých třicet čtyři navázalo studiem dalšího nástroje. Nově bylo v roce 1876 přijato třicet uchazečů a v následujících letech průměrně dalších 18 až 25 ročně. Vzhledem k stále rostoucímu počtu učňů nastoupil roku 1879 druhý učitel, Engelbert Loh (třetím se roku 1895 stal Johann Lutz a v roce 1903 získal učitelský sbor čtvrtého člena, Franze Raaba). Po osmi letech od založení školy byla bilance žactva a absolventů následující¹⁴: z celkem 210 žáků 56 absolvovalo (stavbě hudebních nástrojů se jich nadále věnovalo 51), 56 bylo propuštěno, 19 odešlo z vlastní vůle a 77 dále studovalo. Význam hudebního učiliště rostl, o čemž svědčí neustále se zvyšující objem studentů¹⁵. Pozdější otevření jednoročního přípravného kursu, v němž měli uchazeči před přijetím k samotnému studiu prokázat dostatek talentu, lze jistě považovat za důsledek takové expanzivní tendence. V této době ovšem škola pořád ještě poskytuje „pouze“ všeobecné hudební vzdělání. Příslibem pro nadcházející léta je až zřízení večerní pokračovací školy pro živnostníky (1901), která částečně uspokojila potřebu odborně řemeslné výuky s teoretickou přípravou, což potvrzuje vysoké procento jejích frekventantů právě z řad hudebních nástrojařů.

3. 2 Zavedení praktické výuky

První snahy rozšířit vyučování o dílenské práce vyústily na počátku 80. let v návrh k navázání spolupráce s firmou houslaře A. Lutze, ke které však z důvodu přehnaně vysokých finančních požadavků majitele firmy nedošlo. Ačkoli vytvořit ústav podílející se na vzestupu úrovně zdejší výroby hudebních nástrojů teoretickou i praktickou výukou technického charakteru zamýšlel už zakladatel lubske školy. Velkou událostí se v tomto smyslu stalo zavedení dílenské výuky v roce 1908. Dá se tedy říci, že teprve 15. září 1908, kdy začal mistr Karl Sandner vést výuku stavby

---

¹⁴ Ze zprávy Josefa Wilferta a Engelbrechta Loha z 12. 3. 1882 komisi pro podporu živnosti.

¹⁵ V roce 1894 měla škola již 168 žáků, o čtyři roky později už jich bylo 234 a Absolvovali 34 ročně, v roce 1908 studium dokončilo 62 žáků.

hudebních nástrojů, je skutečným počátkem houslařské školy v Lubech. K řádné dílenské výuce byli vybíráni žáci z řad adeptů s dokončenou obecnou školou a starší šestnácti let, kteří se navíc museli druhým rokem učit u některého mistra¹⁶. Studium praktických dílenských dovedností trvalo dva roky, během nichž byl žák povinen nejprve projít oddělením pro stavbu nástrojů a zvládnout technologii stavby houslí, zhotovit podle modelu všechny součásti smyčcových nástrojů, umět veškeré opravy, získat přehled o dějinách houslařství a blíže se seznámit s pracemi význačných mistrů. Cílem druhého roku bylo žákům přiblížit základy nauky o materiálu, přípravu laků, lakování nástrojů a jejich konečnou úpravu. Časová dotace zahrnovala dvě hodiny teorie a šest hodin praxe týdně, přičemž výuka byla koncipována tak, aby nenarušovala běžné povinnosti učňů a tovaryšů. Do 1. Světové války vykazovala škola průměrně pět absolventů tohoto dvouletého studia za rok. Velká část absolventů zůstávala v Lubech a okolí – někteří působili jako mistři, ostatní jako nástrojaři – což neoddiskutovatelně pomáhalo pozvednout úroveň zdejší produkce.

S rozmachem školy vyvstala otázka odpovídajících vyučovacích prostor, která se stala ještě naléhavější v okamžiku zavedení dílenské praxe. O zájmu vlády o rozvoj houslařského řemesla a nástrojařského průmyslu vůbec svědčí fakt, že podnět k řešení tohoto problému nakonec přišel od ministerstva, nikoli ze strany školy, města, či zástupců společenstva houslařů. Městu však nelze upřít snahu najít po vznesení vládního požadavku nové umístění houslařské školy co nejrychleji. První rozhodnutí padlo 7. září 1910: vhodnou by mohla být budova stávající základní školy. Protože by se ale musely hledat náhradní prostory zase pro ni, je třeba nalézt jiné řešení. Příští měsíc zastupitelstvo s konečnou platností schválí koupi pozemku v Nádražní ulici, na kterém postaví novou budovu. Již v prosinci téhož roku zastupitelstvo přijalo stavební projekt architekta Theierla z Kynšperka¹⁷ a 9. května 1911 byl proveden slavnostní první výkop. Z konkurzu na stavbu školy vyšla vítězně lubská firma France Kriegla, jenž stanovil rozpočet materiálu a prací na 59 478 Korun. Celkové náklady včetně ceny pozemku a zabudování ústředního topení ústeckou firmou A. G. Körtze za 4900 Korun, se však vyšplhaly až k částce 70 000

---

¹⁶ Dílenskou výuku mohli pro doplnění již dříve nabytých řemeslných dovedností navštěvovat i hospitanti.

¹⁷ Viz obrazová příloha č. 6.

Korun, které si město půjčilo od lubske spořitelny. 1. září 1911 byla stavba dokončena a již o dva týdny později, 15. září, proběhlo její otevření.

Houslařská škola nyní začíná ve větší míře navazovat kontakt s místními výrobci a postupně se stává centrem odborně technické výuky¹⁸. Nově jsou také zavedeny jednoměsíční mistrovské kurzy lakování nástrojů. Její význam roste, neboť získává oprávnění provádět mistrovské zkoušky spolu se společenstvem houslařů, dokonce participuje na programu obchodní komory, přinášejícím zlepšení stavu jednotlivých odvětví nástrojařského průmyslu. Flexibilita a vůle školy vyhovět požadavkům a současným potřebám místní výroby se naplno projevila v roce 1914 zavedením nového oboru – smyččáře. Z původních dvou oddělení dílenské výuky vzniklo jedno, zaměřené na stavbu smyčcových nástrojů, a nově se otevřelo další, zabývající se výrobou smyčců. Jeho vedení bylo svěřeno specializovanému smyččáři, Josefu Schusterovi. Nedostatek odborníků v této výrobní sféře pocítoval hudebně nástrojařský průmysl již delší dobu; začátkem 20. století pracovali v Lubech pouze dva až tři smyččáři, kteří vyrobili asi 5000 smyčců za rok. Toto množství ale nemohlo pokrýt poptávku, a tak se zbylá potřebná část dovážela z nedalekého Markneukirchenu. Otevření nového oboru tedy mělo také vliv na osamostatnění podkrušnohorské oblasti v hospodářských vztazích s konkurenty ze sousedního Saska.

V roce 1924 byl na místo ředitele Státní odborné školy pro výrobce hudebních nástrojů zvolen Alexandr Kareis¹⁹. Pod jeho vedením sledovala i nadále tradici výuky, zaměřené především na poskytování hudebního vzdělání budoucím nástrojařům, zároveň se ale začala intenzivně zabývat také myšlenkou zdůraznění teoretické a praktické hudebně nástrojařské stránky vyučování. Po dvou letech v čele ústavu prosadil Kareis, pod vlivem stoupající oblíbenosti kytar a jejich zvýšené produkce, rozšíření učebních oborů o oddělení stavby trsacích strunných nástrojů, jehož se ujal vynikající lubský kytarář Rudolf Mettal. Ke dvěma dvouletým oddělením s celodenní hudební výukou postupem času přibylo ještě jedno hudebně nástrojařské, organizované jako jednoletá, od poloviny 30. let potom dvouletá celodenní odborná škola pro

---

¹⁸ Mistři vyučující na škole mimo jiné poskytují zdejším výrobcům pravidelné konzultace v oblasti nových technologických postupů.

¹⁹ A. Kareis byl v tomto roce jmenován pouze prozatímním vedoucím, ředitelská definitiva mu byla udělena až v dubnu 1927.

výrobce hudebních nástrojů. V roce 1933 byl novým, posledním předválečným ředitelem, jmenován Ing. Jaroslav Boček, sám absolvent školy, klavírista a syn zdejšího houslaře a majitele nástrojařské firmy. Ten vedl ústav až do roku 1941, kdy se budova školy přeměnila ve vojenský lazaret.

3. 3 Závodní učňovská škola

Ke znovuotevření školy došlo již na podzim 1946, a to zejména z důvodu potřeby mladých odborníků, kteří by byli schopni pomoci poválečné obnově dřívější výroby. Bývalá Státní odborná škola pro výrobu hudebních nástrojů přešla v závodní učňovskou školu, jež měla především produkovat schopné hudební nástrojaře pro potřeby nedávno založeného družstva. Počítalo se s tříletou výukou, jež bude zpočátku společná a ve třetím ročníku dojde ke specializaci buď na strunné nástroje trsací, nebo smyčcové. Na místo ředitele usedl nejdříve Václav Menšík, kterého však za tři roky vystřídal Miloš Lenger. Po dalších třech letech do čela školy nastoupil Jaroslav Bošek (1949-1955). V prvním poválečném ročníku studovalo pouze deset žáků, v následujících letech nastoupilo průměrně patnáct nových ročně. Stav učiliště korespondoval s poválečnou situací celého pohraničí, škola se potýkala s nedostatečným a zastaralým dílenským vybavením. Jednu dobu dokonce hrozilo přestěhování veškeré hudební výroby i s učňovskou školou do vnitrozemí. Jenže v tomto okamžiku sehrál svou roli posledně jmenovaný ředitel školy J. Bošek, který spolu s několika zástupci Cremony a města výrazně přispěl k jejich zachování v Lubech. Osnovy školy nyní procházejí změnami, s cílem upravit poměr mezi teorií a praxí: teorie má praxi vždy předcházet, a obě mají být v rovnováze. Dílenské vyučování i teorii vedli vynikající mistři, mezi nejvýznačnější jistě patří mistr houslař Josef Pötzl, nastoupivší po Bohumilu Hřibovi, houslař a smyččař Bohumil Pechar, který vyučoval také teorii, kytarář Ignác Wilfer, jehož po třech letech nahradil Ivan Rohožka a v neposlední řadě houslař Josef Vávra. Kromě nich zde přechodně působili například houslaři Jiří Mrkvička a Václav Levý. Povinné předměty ještě stále zahrnovaly také hudební nauku, hru na nástroj (housle nebo kytaru) a hudební praxi v podobě zájmových kroužků. V 50. letech navíc škola začala pořádat

tříměsíční kurzy pro soukromé učně houslařských mistrů a několikrát bylo otevřeno dvouleté nástavbové studium – jako příprava na samostatnou mistrovskou činnost – pro absolventy lubské školy²⁰, vedené mistrem Josefem Pötzlem. V roce 1955 J. Boška na ředitelském postu na čtyři roky vystřídal Jaroslav Folber. Škola nyní s výrobním závodem Cremona tvoří jakýsi živý organismus; výuka v učilišti je neustále přizpůsobována potřebám podniku. Příkladem může být zavedení zmíněných nástavbových dvou let v době, kdy Cremona nemá dostatek zaměstnanců k výrobě koncertních a mistrovských nástrojů a její následné zrušení, související se zvýšenou poptávkou po nástrojích školních. Později, když se projevil tzv. generační problém, však při závodní učňovské škole vznikla nová mistrovská houslařská škola pro výjimečně nadané absolventy učiliště. V roce 1959 získal post ředitele školy Ladislav Bílek. Řídící funkci zastával deset let, poté ji převzal Václav Smrček. Za jeho vedení je v prostorách učiliště otevřeno muzeum hudebních nástrojů, jehož sbírku, čítající asi 80 položek, tvoří dosud nashromážděné nástroje. Jedná se jak o nástroje klasické – mezi něž počítáme např. také staré violy – pocházející z Lubů a několika dalších evropských dílen, tak neobvyklé chordofony z Číny, Arábie, či Indie. Ke zvláště cenným nástrojům patří beze sporu violoncello z dílny milánského houslaře Carola Ferdinanda Landolfiho (18. století) a housle pražského houslaře Kašpara Strnada. Za dalšího ředitele, Vlastimila Váchy, mění učební plán v jednotlivých ročnících studia svou podobu. 1. a 2. rok se teorie a praxe střídá po týdnu, ve třetím teoretická výuka zabírá pouze jeden den v týdnu, ostatní jsou věnovány praxi přímo v Cremoně, kde každý učeň postupně prochází několika různými provozy závodu, aby získal jasnou představu o celém výrobním procesu. Ve sledovaném období pak nějaký čas probíhá teoretická výuka na učňovské škole v Kraslicích. Z učitelů v této době na škole praktickou část vyučují houslař Miroslav Pikart, kytarář Mikuláš Vasilek a smyččeař Petr Kunc. I nadále do povinných předmětů, vedle všeobecně vzdělávacích, spadá též hudební nauka a hra na nějaký trsací nebo smyčcový hudební nástroj²¹. Tříleté denní studium je zakončeno učňovskou zkouškou, vykonanou před odbornou zkušební komisí. Po absolvování bezplatného studia na závodní učňovské škole jsou všichni zavázáni k alespoň

---

²⁰ V této době lubským učilištěm prošli později známí lubští houslaři Karel Zadražil a Emil Lupač.

²¹ Viz příloha č. 12.

pětiletému vykonávání svého povolání ve zřizovacím podniku²². Někteří výjimečně odcházejí před uplynutím stanovené lhůty, většinou se vracejí do míst svého původu, kde provozují vlastní dílny a věnují se opravám hudebních nástrojů.

3. 4 Restrukturalizace a Optimalizace

V následujícím období dochází k další změně organizace školy, když je vytvořena centrální správa, pod kterou od roku 1982 spolu s lubským učilištěm spadají Střední odborné učiliště hudebních nástrojů v Hradci Králové a odborná škola v Kraslicích. Po roce 1989 se snižuje provázanost učiliště s podnikem Cremona, což souvisí s jeho privatizací v roce 1990, kdy je přejmenován na Strunal Luby, s. r. o. Mezi oběma subjekty ovšem i nadále panují dobré vztahy. Ještě před tím na školu přichází jako mistr, později vrchní mistr odborného výcviku, kytarář Pavel Jung, budoucí vedoucí odloučeného pracoviště (od 1993), spadajícího pod ředitelství v Hradci Králové a od roku 1996 ředitel Středního odborného učiliště hudebních nástrojů v Lubech u Chebu. Škola nyní nabízí tři tříleté studijní obory – se specializací na stavbu smyčcových a trsacích hudebních nástrojů a na výrobu smyčců – zakončené komisionální učňovskou zkouškou, prověřující praktické dovednosti i odborné znalosti, a tři čtyřleté maturitní obory, ukončené státní maturitní zkouškou, skládající se z části praktické a teoretické, prověřující znalosti z oblasti odborných i všeobecných předmětů. Vyučování v jednotlivých ročnících probíhá v opakujících se cyklech, v nichž se, u každého ročníku jinak, střídá teoretická výuka s praktickou. Z osnov učiliště, nepočítáme-li povšechnou hudební výchovu v prvním roce studia a předmět s názvem dějiny hudby, zcela zmizela praktická i teoretická hudební nauka. Není dokonce výjimkou, že adept na houslaře či kytaráře nehraje a nikdy nehrál na žádný hudební nástroj. Ke studiu jsou přijímáni žáci s ukončeným základním vzděláním, škola však vychází vstříc i starším uchazečům, v závislosti na konkrétním případě umožňuje také individuální studijní plán. Teoretická výuka zahrnuje jednak předměty všeobecné, jako jsou český jazyk a literatura, matematika, fyzika, cizí jazyk nebo občanská nauka, jednak odborné, například materiály,

---

²² Viz příloha č. 11.

technické kreslení nebo výrobní zařízení. Od začátku 80. let na škole působilo mnoho vynikajících učitelů a mistrů odborného výcviku. K těm, kteří na škole učili nebo stále učí, patří mistr houslař Zdeněk Zadina, Emil Lupač, Josef Múčka, Jiří Pátek, Libor Fuchs a Milan Straka, mistr kytarář Miroslav Černík, Marek Vích, David Markovec, a Štěpán Gubran. Zájem o tento obor ale v 90. letech klesá a škola, přestože mezi jejími absolventy jsou i studenti ze zahraničí, upadá do tíživé finanční situace. Ve snaze zabránit úplnému rozkladu, pořádá různé akce s cílem zviditelnit sebe a propagovat houslařské řemeslo. V roce 2003 ještě oslaví 130. výročí svého založení, ale už o tři roky později je nucena pro nedostatek žáků i finančních prostředků přistoupit na jediné nabízené řešení, jímž je sloučení s několika jinými chebskými středními školami v Integrovanou střední školu Cheb. To pro ni však znamená především ztrátu vlastní suverenity. A přesunem z Lubů, který byl provázen bouřlivými, leč marnými protesty studentů, částečné zpřetrhání vztahů s lubskou nástrojařskou tradicí.

Závěr

Záměrem a cílem této studie bylo nastínit historii a vývoj jediné houslařské školy v Čechách, založené roku 1873 v Lubech u Chebu, a to od nejranější fáze, až po přesunutí do Chebu v roce 2006. Nutným předpokladem k pochopení problému v jeho celistvosti přitom bylo popsání všech činitelů, které měly nebo mohly mít vliv na vznik školy a směr jejího vývoje. Poloha kraje, myšleno jak ve smyslu místních přírodních podmínek, tak umístění v rámci země, historické pozadí a tradice, to všechno jsou působící faktory. Tedy i části věnované počátkům a postupnému rozkvětu houslařského řemesla v Lubech i jejich okolí jistě našly své opodstatnění. Informace získané z dostupné relevantní literatury ale nedokázaly zodpovědět všechny otázky vyvstálé během zpracovávání tématu. Předkládaná práce budiž alespoň popudem k dalšímu bádání.

Resumé

Práce s názvem *130 let houslařské školy v Lubech* pojednává o dosavadní existenci v mnoha ohledech jedinečného ústavu, jediného houslařského učiliště u nás a jednoho z mála v celé Evropě. Na úvod se zabývá historií Lubů a sleduje příchod prvních houslařů do této oblasti. Vedle samotných Lubů a jejich okolí si všímá také historie města Kraslic jako dalšího centra rozvoje řemesla, které později nabylo významu původce a ukazatele hospodářské stability a prosperity regionu. První houslaři na lubsko přicházejí pravděpodobně již v 1. polovině 17. století, možná ale dokonce ještě dříve. Jako nejstarší, přímo v Lubech působící houslař, se uvádí Elias Placht. Výroba nástrojů má zpočátku spíše charakter umělecké tvorby, dělba práce je téměř neznámá. Na přelomu 18. a 19. století ale produkce nástrojů stoupá a v kraji vznikají domácí dílny podobající se manufaktuře. Průmyslový ráz získává řemeslo ve 2. polovině 19. století, kdy dochází k vysoké specializaci výrobců jednotlivých částí nástrojů. Potřeba poučených a schopných pracovních sil vede roku 1873 až k otevření školy pro výrobce hudebních nástrojů. Výuka na škole byla tříletá a poskytovala vzdělání v hudební teorii a praxi. Do roku 1911 probíhala v provizorních prostorách. Praktické vyučování, zaměřené na stavbu smyčcových nástrojů, bylo zavedeno teprve v roce 1908. V roce 1914 byl otevřen obor smyččař, v roce 1926 kytarář. Významný mezník v existenci učiliště znamenala 2. Světová válka. Po jejím skončení totiž na dlouhou dobu přešla správa školy pod národní podnik Cremona a odborná škola pro houslaře se stala závodní učňovskou školou. Rok 1972 je významný otevřením muzea hudebních nástrojů přímo v prostorách školy. Následný vývoj učiliště šel k osamostatnění, které dovršila privatizace Cremony. Od roku 1993 do roku 2006, kdy bylo sloučeno s několika dalšími školami a přestěhováno do Lubů, existovalo Státní odborné učiliště jako samostatný subjekt.

Summary

The thesis *130 years of the School of Violin Making in Luby u Chebu*, deals with the actual existence of the only school of violin making in Bohemia. First it describes the history of a small town Luby (till 1945 called Schönbach) and retraces

the incidence of first violin makers into this area. Next it focuses on another centre, called Kraslice, its history and importance for expansion of the trade here. The oldest known violin maker in Luby is Elias Placht, but probably there were some even before him. Violin making had been regarded as a kind of art, but it became a trade, when the makers started to work in manufactures, in the end of the 18. century. In second half of the 19. century violin making became an industry. In 1873 was founded a music school for violin and other instruments makers, which offered education in musical theorie and use. Workshop practising had been loaded not untill 1908. In 1914 is a new branch opened – bow making, in 1924 also guitar making. An important change had come after the Second world war, when the school became for a long time a part of a musical instruments factory Cremona. In 1972 there was a museum of musical instruments opened right in the area of the school. Next the school had led up to be indepedent, which succeeds in 1993, but not definitively. In 2006 is linked together with another high schools and removed to Cheb.

Použitá literatura

1. BOHÁČ, Jaromír. *Z dějin výroby hudebních nástrojů na Lubsku*. Luby, 1982. Rukopis.
2. BUCHNER, Alexandr. Problém podnikových muzeí starých hudebních nástrojů v Lubech a Kraslicích. *Hudební nástroje*, 1970, roč. VII, č. 2, s. 37.
3. CELÝ, Pavel. Individuální a kolektivní výroba výroba v současném houslařství. Brno: Masarykova univerzita. Filozofické fakulta. Ústav hudební vědy, 2003. 97 s., 19 s. příloh. Vedoucí diplomové práce Doc. PhDr. Pavel Kurfürst, CSc.
4. ČERNÝ, Petr. Ředitel Pavel Jung patří mezi naši hudební elitu. *Deník Chebsko*, 1999, 26. 10., s. 17.
5. ČERNÝ, Petr. Muzeum starých nástrojů přitahuje hlavně cizince. Tamtéž.
6. FIALA, Jaroslav: Z dějin houslařské školy v Lubech u Chebu. In *Sborník Pedagogické fakulty v Plzni*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1978. Umění XII. s. 129-149.
7. FIALA, Jaroslav: K počátkům tovární výroby hudebních nástrojů. *Hudební nástroje*, 1989, roč. XXVI, č. 3, s. 86-87.
8. FIALA, Jaroslav: Poválečný vývoj výroby hudebních nástrojů v Lubech u Chebu. Období reorganizací. *Hudební nástroje*, 1980, roč. XVII, č. 1, s. 27-28.
9. FIALA, Jaroslav: Poválečný vývoj výroby hudebních nástrojů v Lubech u Chebu. Období konsolidace. *Hudební nástroje*, 1980, roč. XVII, č. 2, s. 62-63.
10. FIALA, Jaroslav: Poválečný vývoj výroby hudebních nástrojů v Lubech u Chebu. Období rozkvětu. *Hudební nástroje*, 1980, roč. XVII, č. 3, s. 100-101.
11. FIALA, Jaroslav: Poválečný vývoj výroby hudebních nástrojů v Lubech u Chebu. Období rozkvětu. *Hudební nástroje*, 1980, roč. XVII, č. 4, s.144-145.
12. FIALA, Jaroslav: Společenstvo výrobců hudebních nástrojů na Kraslicku a Lubsku. *Hudební nástroje*, 1990, roč. XXVII, č. 3, s. 84-86.
13. FIALA, Jaroslav: Tradice hudebně nástrojařské školy v Kraslicích. *Hudební nástroje*, 1993, roč. XXX, č. 1, s. 24-25.
14. FIALA, Jaroslav: Tradice hudebně nástrojařské školy v Kraslicích II. *Hudební nástroje*, 1993, roč. XXX, č. 2, s. 83-84.

15. FIALA, Jaroslav: Tradice hudebně nástrojařské školy v Kraslicích III. *Hudební nástroje*, 1993, roč. XXX, č. 3, s. 138-139.
16. FIALA, Jaroslav: K počátkům výroby hudebních nástrojů na Kraslicku a Lubsku II. *Hudební nástroje*, 1994, roč. XXXI, č. 2, s. 104-105.
17. FIALA, Jaroslav: K počátkům výroby hudebních nástrojů na Kraslicku a Lubsku III. *Hudební nástroje*, 1994, roč. XXXI, č. 3, s. 162-164.
18. FIALA, Jaroslav: K počátkům výroby hudebních nástrojů na Kraslicku a Lubsku IV. *Hudební nástroje*, 1994, roč. XXXI, č. 4, s. 227-228.
19. MILICHOVSKÝ, Jaroslav: Strunal a Luby. *Hudební nástroje*, 1995, roč. XXXII, č. 1, s. 26.
20. MILICHOVSKÝ, Jaroslav: Strunal a Luby 2. *Hudební nástroje*, 1995, roč. XXXII, č. 2, s. 103.
21. MILICHOVSKÝ, Jaroslav: Strunal a Luby 3. *Hudební nástroje*, 1995, roč. XXXII, č. 3, s. 158.
22. PILAŘ, Vladimír – ŠRÁMEK, František. *Umění houslařů*. Praha: Panton, 1989. 541 s.
23. STRUNA, Václav. Výchova mladých odborníků v oborovém podniku Československé hudební nástroje. *Hudební nástroje*, 1969, roč. VI, č. 1, s. 20.
24. VESELÝ, Josef: Jak přicházejí na svět mistři. *Hudební nástroje*, 1995, roč. XXXII, č. 1, s. 39-40.

Elektronické zdroje

- Grove Music Online* [online]. c 2005. Dostupné z: <http://www.grovemusic.com>.
- Stránky Integrované střední školy Cheb. Dostupné z :<http://www.isš.cz>.
- Oficiální stránky města Kraslice. Dostupné z: <http://www.mestokraslice.cz>.
- Oficiální stránky města Luby. Dostupné z: <http://www.mestoluby.cz>.
- Stránky společnosti Strunal, s. r. o. Dostupné z: <http://www.strunal.cz>.

Seznam příloh

Příloha č. 1: Pohled na Luby (obrázek). Sbíрка houslaře J. Pátka.

Příloha č. 2: Dílna J. Pötzla, 1929 (obrázek). Sbíрка houslaře J. Pátka.

Příloha č. 3: Mistr houslař A. Neudörfer (obrázek). Sbíрка houslaře J. Pátka.

Příloha č. 4: Viola J. A. Pópela z roku 1664 (obrázek). Sbíрка houslaře J. Pátka.

Příloha č. 5: Návrhy na budovu houslařské školy, Kriegel (obrázek). Státní okresní archiv Cheb.

Příloha č. 6: Nákres budovy školy od Theierla (obrázek). Státní okresní archiv Cheb.

Příloha č. 7: Budova školy v Nádražní ulici (obrázek). Sbíрка houslaře J. Pátka.

Příloha č. 8: Pohled na zadní stranu budovy školy (vlevo) v nádražní ulici. Sbíрка houslaře J. Pátka.

Příloha č. 9: Třída houslařské školy, 1925 (obrázek). Sbíрка houslaře J. Pátka.

Příloha č. 10: Muzeum hudebních nástrojů (obrázek). Archiv Houslařské školy v Chebu.

Příloha č. 11: Propagační letáky k náboru nových žáků (obrázky). Sbíрка houslaře J. Pátka.

Příloha č. 12: Učební plán školy platný pro školní rok 1977/78 (tabulka). FIALA, Jaroslav: Z dějin houslařské školy v Lubech u Chebu. In *Sborník Pedagogické fakulty v Plzni*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1978. Umění XII. s. 129-149.

Příloha č. 13: Učební plán platný pro školní rok 2006/2007 (tabulka). Stránky Integrované střední školy Cheb. Dostupné z :<http://www.isš.cz>.